

Toen ik buiten aan het spelen was zag ik rode roosjes. Gedichten schrijven op de basisschool.

1 januari 1997

Auteur: [Lucie Visch](#)

Volume: [28](#)

Nummer: [5](#)

Pagina's: 219-225

Documenten

- [moer_jrg28_042.pdf](#)

Lucie Visch waarom gedichten schrijven met kinderen in de klas niet om ze te leren hoe ze een gedicht moeten schrijven daar is de basisschool volgens ons het team van consultants toen ik buiten aan het literaire vorming van kunstweb niet voor we zouden niet weten wat het bijdraagt aan spelen was de ontwikkeling van een kind dat het een gedicht kan schrijven onze poezielessen zijn zag ik rode roosjes erop gericht het gevoel voor poezie dat de kinderen van zichzelf hebben te vergroten in gedichten schrijven op de onze werkwijze leren wij hen gebruik te maken van hun poetische vermogens door ze basisschool te wijzen op wat ze uit zichzelf al doen ze zijn verrast als ze ontdekken dat ze zonder dat ze dat van plan waren herhaling gebruikt hebben in hun tekst dat er klankovereenkomsten inzitten dat een zin of een stukje in Amsterdam voeren consulent en literaire vorming tekst lekker klinkt als je het voorleest dat je mijn van kunstweb voorheen stichting kunst het soms kan rappen zinnige vorming Amsterdam projecten literaire ze herkennen daardoor steeds vaker poëtische vorming uit op basisscholen die zich daarvoor specifieke elementen in hun eigen teksten in die opgeven tijdens zo'n project komt de consulent van elkaar en in bestaande gedichten als wij zes keer in een klas omgevoerd de anderhalf à twee met kinderen gedichten schrijven ontstaan er uur met de kinderen te werken de leerkracht korte krachtige beeldende teksten teksten observeert en doet actief mee tijdens de les na met een grote zeggingskracht afloop volgt een nabespreking van de les consulent Lucie Visch begeleidde gedichtenprojecten in als je schrijft is het altijd belangrijk om stil te de groepen 4 tot en met 7 staan bij wat je schrijft en hoe je het schrijft over haar ervaringen schreef zij in een plas zag bij een gedicht komt dat er extra op aan wat ik de lucht gedachten en gedichten van wil ik zeggen hoe wil ik het zeggen en welke kinderen een werkboek voor leerkrachten uit woorden wil ik daarbij gebruiken het gaat gangspunt hierin is dat je door gedichten te schrijven erom zo kernachtig mogelijk te schrijven in en te bekijken hoe je ze geschreven hebt

inzicht een gedicht staat geen woord teveel elk woord doet een gedicht is geschikt om over kleine gebeurtenissen over momenten te schrijven 3 in een gedicht leg je niks uit en geef je een kleine gebeurtenis is bijvoorbeeld iets geen mening je laat de lezer zien wat jij wat je onderweg hebt zien gebeuren iets zag je laat hem meekijken wat er even was maar wat je helder voor 4 in een gedicht is het belangrijk hoe de ogen is blijven staan als iets je helder voor woorden en de zinnen klinken en ogen is blijven staan kun je het ook in een ritme helder beeld opschrijven je zou kunnen 5 een gedicht gaat over iets dat je bijgebleve zeggen dat gedichten gaan over heldere ven is dat je helder voor ogen is blijven momenten ze hebben je op de een of staan andere manier getroffen al schrijvende merk 6 de inhoud van een gedicht gaat voor de je pas wat ze voor je betekenen de emoties vorm je werkt alleen aan de vorm om de die samenhangen met die momenten spre inhoud krachtiger te laten overkomen voor ken meestal vanzelf uit de tekst zonder dat ze een deel dient de vorm zich al schrijvende expliciet benoemd worden aan voor een deel ontdek je achteraf de eigen ervaringen zijn gemakkelijk om over vormelementen in je tekst en schaaft je te schrijven je hoeft niets te verzinnen je tekst daarop bij weet al waar je over kan schrijven 7 bij een gedicht is het van belang hoe je de ook de zogenoemde zij instromers kunnen zinnen in regels over het papier verdeelt met de weinige nederlandse woorden die ze hoe je dat doet hangt af van hoe je het paraat hebben uitdrukking geven aan hun gedicht wilt laten klinken en hoe je bijvoorbeeld ervaringen wij zijn erop uit alle kinderen beeld spanning wilt oproepen aan het schrijven te krijgen allemaal moeten ze het gevoel krijgen dat ze het kunnen en afbeelding i zeven aandachtspunten bij het tegelijkertijd het plezier en de uitdaging schrijven van gedichten ervaren van het steeds preciezer worden in beginnen we meteen met vertellen dat hangt het opschrijven van wat je be-

doelt af van hoe de kinderen reageren op het gedicht de ene les duurt het kringgesprek de opbouw van een les lang omdat de kinderen niet kunnen stoppen met vertellen de andere keer kunnen ze elke poezieles is anders veel hangt af van moeilijk naar elkaar luisteren en laten we ze onze eigen inspiratie en de sfeer in de klas op in tweetallen aan elkaar vertellen dat moment de ene keer praten we wat globaal zit er wel eenzelfde soort opbouw langer over een gedicht een andere keer in onze poezielessen de lessen beginnen 220 moer 1997 5 bijvoorbeeld altijd in de kring met een namen de ervaringen die weggezaakt waren naar ronde in de kring ontstaat gemakkelijker de boven tijdens het kringgesprek horen wij sfeer van concentratie en aandacht die nodig hoe de kinderen betrokken zijn bij het onder is voor het luisteren naar gedichten en het werp en welke ervaringen ze vertellen door uitwisselen van ervaringen in de namenronde concreet door te vragen op hun verhalen de vertellen de kinderen hun naam en vertel helpen we ze om precies en gedetailleerd te len ze heel kort iets over een ervaring die te vertellen dat is een handige voorbereiding maken heeft met het onderwerp van de les op het schrijven een namenronde is een eerste stap om in het soms laten we de kinderen voorafgaand aan onderwerp te komen het kringgesprek een lijstje maken maar ze maken ook weleens een lijstje na afloop van het kringgesprek een lijstje is een reeks ne in cdt clecc ei de uq d trefwoorden die bij de kinderen opkomen ome ez naar aanleiding van een concrete vraag die wij hen stellen dan vertellen ze in tweetallen verder over iets van hun lijstje de ene werkvorm is altijd een voorbereiding op de na de namenronde lezen we een gedicht andere de bedoeling van de werkvormen is voor dat te maken heeft met het onderwerp de kinderen stapje voor stapje voor te bereiden van de les we lezen het een paar keer voor op het schrijven soms blijven de kinderen meerdere keren voorlezen is nodig om de vervolgens in de kring zitten om te schrijven kinderen te laten horen hoe het gedicht soms gaan ze weer naar hun eigen plaats dit is klinkt en om de inhoud tot ze door te laten afhankelijk van de situatie in de klas d r i ngen de opdracht is steeds een korte tekst met we kiezen een gedicht dat we mooi vinden korte regels te schrijven zie afbeelding i waar we zin in hebben om het voor te lezen om de drempel voor het schrijven zo laag een gedicht met een duidelijk beeld eri n dat mogelijk te maken is het belangrijk dat wij de de kinderen op het spoor zet van het onder schrijfofdracht zo concreet mogelijk formu werp waar we met ze over wi ll en schrijven leren we noemen daarbij altijd enkele voor een onderwerp dat bij kinderen he rinneri n beelden van wat de kinderen in de kring gen aan eigen ervaringen oproept vertelden we bekijken de gedichten ook op hun vorm elke keer een gedicht met eindrijm vrt oi1 een u fa e vu geeft de kinderen geen goed beeld van de verschill ende dichtvormen die er zijn we zc t vo or o eop gebruiken niet a ll een lekker gemakkelijke ii zak ee n gedichten maar ook gedichten die we niet rv u v r y a ic helemaal snappen het gedicht de blauwe bussen van hans andreas zie de beschrij ving van de voorbeeldles hie rn a is bijvoorbeeld leuk om te gebruiken er staan namelijk de kinderen die klaar zijn met schrijven dingen in die niet kunnen daar reageren de lezen hun tekst zachtjes voor zichzelf door kinderen op het is een gedicht met andere om te kijken of er staat wat ze bedoelen en rijmvormen dan eindrijm om te horen hoe het klinkt nadat we samen meestal praten we ko rt met de kinderen met

ze naar hun tekst gekeken hebben veran over het gedicht over welke woorden en deren ze hem eventueel schrijven hem in het zinnen ze mooi vinden klinken over wat ze net en maken een tekening van een aspect niet snappen wat ze er grappig aan vinden van hun gedicht vaak bespreken we eerst een paar gedichten in het k ringgesprek gaat het erom dat kinde klassikaal zo worden de kinderen deel ren een eigen erva ri ng verwoorden door de genoot van elkaars schrijfproces ze hou den verhalen die ze van elkaar horen komen ook zich samen bezig met de vraag hoe een teks t 1997 5 moer 221 duidelijker kan worden ze zoeken samen mooie zin of een mooi stukje vinden we naar de klankovereenkomsten e ri n willen a lleen positieve reacties want die met wat we klassikaal besproken hebben stim uleren het plezier en het zelfvert rouwen kijken de kinderen naar hun eigen tekst eerst in schrijven en het plezier van het delen van individueel daarna wisselen ze hun tekst uit het schrijfproces met het kind dat naast of tegenover hen zit ze lezen elkaars tekst aan de hand van de een poezieles in groep 5 vraag snap ik wat er staat als ze beide teksten besproken hebben veranderen ze op een school in ams terdam zuid oost geef hem zonodig zo helpen ze elkaar bij het ik aan het begin van het schooljaar een se ri e duidelijk schrijven wij lopen rond om hen poezielessen in groep s als ik voor de daarbij te ondersteunen dat doen we vooral tweede les de klas binnenkom zegt de juf door concreet te vragen naar zintuiglijke zoals ju llie zien is lucie er weer en die gaat waa rn emingen daardoor krijgen ze een dui weer met on s gedichten schrijven de hele klas delijk beeld van de erv a ring waar ze over roept yes ze hebben er zin in en ik ook schrijven hun tekst wordt daarmee vanzelf iedereen gaat snel in de kri ng zitten het duu rt ook veel duidelijker even voordat het een echte kring is waari n we elkaar all emaal goed kunnen zien dat is wie klaar is met schrijven en tekenen pakt belangrijk als we samen naar gedichten luiste een gedichtenbundel om in te lezen we ren en elkaar ve rte ll en over onze ervaringen nemen altijd een stapel verschillende soorten waar ik het over wij heb bedoel ik de gedichtenbundels mee van beer je pippeloen kinderen en mijzelf sa men maken we het je tot de bloemlezing domweg gelukkig in de proces van vertell en schrijven en be spreken dapperstraat maar er zitten ook bundels van door jules deelder en judith herzberg tussen door die verschillende soorten bundels krijg ik zag d e grij ze mi s t gen de kinderen een beeld van hoe poezie boeken en de gedichten daarin eruit zien ik ben bijna alle namen weer vergeten want ze pakken de boeken gretig ze mogen ook het is vandaag pas de tweede keer dat ik er in tweetallen of in kleine groepjes lezen dat ben we beginnen daarom met een na men verhoogt het plezier aanmerkelijk ze lezen ronde waarin we onze naam zeg gen en een elkaar voor wijzen elkaar op grappige ge kleur die we vanmorgen op weg naar school dichten en kletsen erover met elkaar kinde buiten gezien hebben ik begin met ik ben ren die elke minuut een andere bundel pak lucie en ik heb van morgen een grijze plu i ken zonder er iets in gelezen te hebben zige paardebloem gezien helpen we op gang door hen te wijzen op een vorige week vertelden we bij onze naam een kort gedicht dat ze zouden kunnen lezen dier dat we die ochtend buiten gezien hadden de opdracht zoek eens een gedicht op dat je in de bijlmer zi jn veel dieren iedereen had er straks graag wilt voorlezen stimuleert de een gezien behalve clinton en chenelle meeste kinderen om meteen te gaan lezen clin-

ton had de dag ervoor een reiger gezien en we besluiten de les met het voorlezen van chenelle had een tijd geleden een ekster een aantal gedichten van de kinderen hard gezien de kinderen kennen het principe dus op voorlezen is onontbeerlijk want bij ge al van iets vertellen bij je naam dichten is het tenslotte heel belangrijk hoe ze whitney vertelde vorige week dat ze een klinken gedichten moet je niet alleen zien zwarte kat had gezien nu noemt ze weer de maar ook horen je krijgt daardoor een beter zwarte kat ik vraag of ze ook nog een andere inzicht in de werking van taal wij lezen de kleur heeft gezien dan zwart ze denkt even gedichten het liefst zelf voor omdat wij de na en vertelt dan dat ze rode bladeren heeft werking van de woorden en de zinnen in het gezien we gaan de hele kring rond en gedicht goed kunnen laten horen bij elk niemand hoeft lang na te denken joe lee zag gedicht zeggen we wat we er mooi aan een gele bus oklajo de grijze mist grace een vonden en vragen we de kinderen wat zij een gele boterbloem dennis een rood stoplicht 22 2 moer 1997 5 d e blauwe bu ss e n ik heb de bundel als je goed om je heen kijkt zie je dat alles gekleurd is bij me ik lees de titel hardop voor en laat zien dat die als een gedicht in het boek staat het gedicht heet de ontdekking en is geschreven door k schippers ik laat zien dat de zin over vier regels verdeeld is en lees hem voor zoals hij er staat daarna lees ik de zin in een adem voor fl a 2 je kunt die zin ook achter elkaar doorschrijven t1v m vr ven ik vraag hoe je hem nog meer zou kunnen opschrijven grace steekt haar vin urn wvr pot dst w ger op en zegt dat je de zin ook in drie regels kunt opschrijven ik lees de zin voor zoals hij over drie regels verdeeld zou kunnen staan moreno komt met het voorstel de zin over twee regels te verdelen ik lees het weer hardop voor om te laten horen hoe dat een lij s tj e van kle ure n die w e va nmorge n klinkt buiten zagen het mogen ook kleuren zijn die je gisteren zag of in het weekend het ik lees het gedicht de blauwe bussen van gaat om kleuren die je je nog goed herinnert hans andreas voor we schrijven geen zinnen op ons lijstje a l l een wat het was en welke kleur het had er rijden blauwe bussen dus niet ik heb een blauwe bus gezien door de wijnrode straten maar alleen blauwe bussen er lopen paarse mensen iedereen begint ijverig te schrijven kinde alle mensen zijn paars ren die met elkaar praten of op elkaars lijstje kijken roep ik tot de orde je bent zelf de en er staan lila luchten enige die weet wat je gezien hebt rondom de gele zon met een paar kinderen die dat willen lezen hun het meer oranje zonlicht lijstje even voor dat roept misschien nog boven de schotse daken herinne ringen op aan wat we zelf gezien hebben maar vergeten waren maar alles is gelogen we kiezen een kleur van ons lijstje uit waar want alles is hier grijs we straks over gaan schrijven kies een kleur alleen de bussen en rijd en die je je nog heel precies herinnert die je als blauw maar eenzaam de straat uit je er aan denkt heel goed voor je kan zien zet een kruisje achter de kleur die je uitgekozen een paar kinderen reageren verbaasd hoe kan zen hebt dat nou paarse mensen ik lees het nog een keer voor en weer krijg ik verbaasde reacties wat zag je precies ik reageer erop met een stukje van het gedicht in het aansluitende kringgesprek vertellen verschillen kinderen over de kleur waar ze maar alles is gelogen een kruisje achter hebben gezet veel kinde want alles is hier grijs ren wi l l en ve rt e l l en maar niet iedereen kan aan de beurt komen zij komen een volgende een lijstje van kleuren keer wel aan de beurt ik geef

ook kinderen een beurt die niet hun vinger opsteken als na dit gedicht laat ik kartonnen onderleggers een kind aan het vertellen en is wil ik dat alle potloden en papieren rond gaan we maken vingers naar beneden zijn anders kunnen we moer 223 1997 5 ons niet goed concentreren op wat er verteld ik vraag hoe speelt een poes dan wat wordt doet hij precies een poes speelt vast anders als clifford vertelt over de gele bussen wil dan een kind jordan zou een poes tekenen ik weten hoe die bus er precies uitzag wat hij die omhoog springt ik vraag aan linda of precies zag en waar hij ze zag reden de haar poes dat deed onder de tafel toen zij bussen of stonden ze stil naar hem keek linda schudt haar hoofd van oklajo wil ik iets meer weten over de wat deed jouw poes dan wel linda situatie toen hij het rode stoplicht zag kinde vertelt dat hij met zijn pootje tegen de ren die vertellen dat de poes die ze zagen lief knikker schopte en dat hij er dan achteraan was vraag ik waaraan ze konden zien dat hij rende nou dat zou ik heel precies kun lief was wat zag je precies ik wil dat wat de nen tekenen zeg ik kinderen vertellen voor me kunnen zien pas als ik er zelf een duidelijk beeld bij krijg daarna schrijf ik de tekst van sabina op het bord ik op met doorvragen bord we gaan weer een korte tekst schrijven met korte regels niet een lang verhaal ik zeg je thuis heb ik een poes schrijft alleen wat je zag hoe het er uitzag en die is wit en zwart waar het was en hij heeft ook een tijdens het schrijven blijven we in de kring muis gevangen zitten want dan kunnen we het beste de en hij had de muis in concentratie op wat we gaan schrijven vast zijn bek en die houden bewoog een beetje kun je er een tekening van maken ik lees de tekst twee keer hardop voor de in de pauze loop ik rond en lees ik alle tweede keer benadruk ik de en nen wat teksten ik maak aantekeningen zodat ik extra de derde keer lees ik hem zonder al die weet wat ik met welke kinderen nog wil en nen voor wel een beetje veel en bespreken over hun tekst de tekst van linda roept dennis ik lees de tekst regel voor schrijf ik op het bord om na de pauze met de regel voor en vraag steeds aan sabina of de hele klas te bespreken na de pauze vraag ik en moet blijven staan of dat die weg kan linda haar tekst voor te lezen laura wil alle de laatste en in haar tekst houden mijn poes heet druppel en hij ziet er zwart en wit uit ik vraag de kinderen hun tekst nog eens goede en ik zag hem thuis door te lezen kan een ander kind er een want hij woont bij ons tekening van maken staan er woorden in die en hij speelt met niet echt nodig zijn daarna wisselen ze hun knikkers en ook tekst uit met een ander kind uit hun groepje krabt hij niet met de opdracht om goed te kijken of je de tekst van dat andere kind begrijpt en of je er ik vraag of wij linda haar poes zouden een tekening van zou kunnen maken ieder kunnen tekenen ja want ze schrijft dat hij een gaat aan de slag en het wordt erg zwart en wit is ik vraag waar linda hem roezemoezerig dat geeft niet zolang ze maar precies zag bij haar thuis linda zegt dat ze met hun teksten bezig zijn hem onder de tafel zag ik vraag of ze dat onder tusschen praat ik individueel met kinde straks wil veranderen ik stel vast dat ze ren over hun tekst ik vraag vooral door op gezien heeft dat haar poes met knikkers wat ik niet snap in hun tekst speelde en vraag aan de klas of wij daar een kwame die sinds een jaar in nederland tekening van zouden kunnen maken ja woont heeft geschreven hoor zegt jordan ik vraag wat hij dan zou tekenen nou gewoon een poes die speelt 224 moer 1997 5 ik ging naar de halte ik zag de bussen welke gele

bus 0 de mensen er de gele bus o de gele bus ging weg ik vraag hem of het all
emaal gele bussen waren als dat zo blijkt te zijn veranderen we de derde regel in
h e t waren gele bussen ik vraag wat die mensen deden wat hij zag dat ze deden
kwame zegt dat ze instapten en we veranderen de vierde en vijfde regel in de
mensen s tapten in de gele bus ik lees zijn tekst 4 x iwez e j k nog een keer hardop
voor en vraag of het zo 11 0 rt a rk ver wss e klopt als hij ja knikt geef ik hem een
blaadje om zijn gedicht in het net te gaan t 4 cj o h j l ckt grb e yesp bc2h fi ets 1
schrijven boven zijn gedicht tekent hij in een vierkant kadertje de gele bus wie
met alles klaar is mag in een v an de pen ze lachend ze verheugen zich er nu al
gedichtenbundels gaan lezen die voor in de op plezier en zelfvertrouwen daar
werk ik klas liggen ze mogen er ook met zijn aan ik ben tevreden over deze les
tweetjes in lezen want veel kinderen vinden het leuk om elkaar voor te lezen noten
en literatuur het laatste kwartier lees ik een paar gedichten i a lle in dit a rtikel ge-
noemde werkvormen en voor bij elk gedicht vraag ik de kinderen ook nog meer
staan beschreven in het hand welke zinnen ze gehoord hebben die ze heel boek
voor taaldrukken be llensen p l duidelijk vonden ze luisteren all emaal heel lentz
taaldrukken verder dan zeggen en schrij aandachtig vinden het een soort spo rt
om ven baa rn bekadidact 1 98 7 duidelijke zinnen te ontdekken na elk gedicht
gaat er een oerwoud van vingers buul van t b stigter als je goed om je heen
omhoog het gedicht van jennifer lees ik ook kijkt z ie je dat alles gekleurd is ams-
terdam vanwege het ri tme voor een paar jongens queri do i99o maken ritmische
bewegingen als ik nog eens visch l a in een plas zag ik de lucht gedachten voor-
lees en gedichten van kindere n taaldrukwerkplaats stichting kunstzinnige vor
toen ik buiten ming amsterdam november 1996 verkrijg aan het spelen baar bij
kunstweb voorheen skva postbus was zag ik 16 8 02 1001 rh amsterdam tel 020
626 30 rode roosjes zo en die roosjes visch l a ik waaide helemaal mee gedich
waren in ten schrijven in groep 4 in de wereld van het de tuin jo nge kind april
1997 behalve aan het gedicht van jennifer kan ik ook aan andere teksten zien dat
de kinderen hebben nagedacht over hoe ze de zinnen in regels over het papier wil-
den verdelen ze hebben keihard gewerkt maar gaan vrolijk naar huis tot volgende
week roe moer 22 5 1997 5